

2 кылааска торообут тыл уруогун былаана.

Учуутал: Охлопкова М.Р.

Ытытлар кунэ: 2.11.16

Предмет: Торообут тыл.

Уруок тиибэ: Барбыты хатылааһын

Уруок тиэмэтэ: «Аһаҕас дорҕоон» диэн тиэмэни хатылыыр уруок.

Сыала: Аһаҕас дорҕоону хатылааһын, чинэтии.

Соруга: - саха тылын аһаҕас дорҕоонун уратытын чинэтии

- саха торут аһаҕас дорҕоонун дьуорэлэһиитин таба санарыы, суруйуу.

- киири дорҕоон сахатыйытын таба санарыы, суруйуу;

- сахалыы тылдыты таба туһаныы;

- бологунэн үлэгэ бэйэ-бэйэҕэ көмөлөһүү, эйбэс сыһыан үгэстэрин инэрии.

- бэйэ үлэтин тумугун сибилии ырытыы.

Уорэх сатабылларын сайыннарыы: уруок сыалын-соругун учуутал комотунэн туруорар, ситиһэргэ дьулууар, ылбыт билиитин тумэр, атын оголору кытта бииргэ алтыһан болоххо үлэлиир.

Туттуллар тэрил: компуутэр, компуутэрнэй презентация, араас таһымнаах карточкалар, сахалыы тылдыт.

Уруокка туттуллар технология: Технология развития критического мышления (ТРКМ) (һымалара «Кластер», «Инсерт», «Фишбоун», «Синквейн»).

№	Уруок түһүмэбэ	Учуутал тэрийэр үлэтэ	Үөрэнээччи үлэтэ	Уруокка сайыннараар уорэх сатабыллара
1	<p>I. Стадия вызова.</p> <p>1. Турукка киллэрий.</p> <p>2. Уруок тиэмэтигэр интириэби тардыы. Сыал туруоруу.</p>	<p>- Үтүө күнүнэн!</p> <p>- Бүгүҥнү уруокпут түмүгэ ситиһиилээх буоларын туьугар болҕомтолоох уонна көхтөөх буолуохтаахпыт.</p> <p>- Уруок кэнниттэн бэйэгит улэгитин сыаналаан коруоххут.</p> <p>- Уруокка бэлэмнит?</p> <p>-Тэтэрээккитин таһааран бүгүҥнү чыыһыланы, кылааска улэ диэн суруйун.</p> <p>- Маннай таабырынна таайыабын:</p> <p>- <i>Таба буолбатах да суурэр, тыал буолбатах да куугунуур баар уьу (өрүс)</i></p> <p>- <i>Иннинэн-кэннинэн тэбиэлэнэр эмньик кулун баар уьу (аан)</i></p> <p>- <i>Халлаанна хара былаат тэлээрэ сылдыар уьу (элиэ)</i></p> <p>- <i>Иччитигэр эккэлэс баар үһү (ым)</i></p> <p>-Таабырыннар таайыылара ханнык дорҕооннортон сабаланааллары? (ө, а, э, ы).</p> <p>- Аһаҕас дорҕоон туһунан тугу билэбит? (Аһаҕас доргоон хас араастаагый? Саха тылыгар аһаҕас доргоон буукубата хаый? Дорҕооно?)</p>	<p>Болҕомтолоохтук олорон истэр.</p> <p>1, 2 этиилэр суруллууларын быһаарар</p> <p>Таабырыннары таайар.</p> <p>Ыйытыыларга эппиэттиир. Тэтэрээккэ ыраастык суруйар.</p>	<p>Бэйэни салайынар-дьаһанар, иитинэр сатабыл (личностные)</p> <p>Тобулук өйү сайыннараар сорудах. Тэнниир сатабыл. (Познавательные)</p> <p>Атын оҕолор эппиэттэрин болгойон истэр.</p>

		<p>- <u>Аьагас доргоону кэпсиир кластер онорун.</u> -Кэпсээн.</p> <p>- Бүгүнгү урукка туох туьунан кэпсэтэр эбиппитий? Туохха үөрэниэхпитий? (саха тылын аһаҕас дорҕооно дьүөрэлэһиитин, солбуллуутун, сахатыйыытын таба санарарга, суруйарга, тылдыты тутта үөрэниэхпит).</p> <p>- Бүгүн биһиэхэ аһаҕас дорҕоону хатылыыр урук, онно эһиги билэр критическэй толкуйу сайыннарар технология ньымаларын туттуохпут.</p>	<p>Уорэнээччи кумаагыга кластер онорор. Кэпсиир.</p> <p>Ыйытыыга салгы эппиэттиир. Урук тиэмэтин, сыалын (учуутал комотунэн) туруорар.</p>	
2	<p>II. Стадия осмысления. Урук тиэмэтинэн улэ. Толкуйдуур-ырытар эйгэни тэрийии.</p>	<p>-Аьагас дорҕоонго үөрэппит быраабылаларбытын хатылаабын. («Инсерт» ньыманан быраабылалары хатылаабын).</p> <p>1.(Тылга наар илин эбэтэр наар кэлин аһаҕас дорҕоон турарын аһаҕас дорҕоон <u>дьүөрэлэһиитэ</u> диэн ааттыыллар) сүөгэй чыычаах күрэхтэһии туруйа</p> <p>2.(Саха тылын аһаҕас дорҕоонун дьуорэлэһиитэ <u>киири тыллары сахатытар</u>)</p> <p>-<i>Сахатыйбыт үөрэх малыгар сыһыаннаах тыллары суруйун.</i></p> <p>-Киири дорҕоон хайдах уларыар эбитий?</p>	<p>Оголорго бэлэм лиис бэриллэр.</p> <p>V ! + - туруоран иьэр.</p> <p>Тустаах тылы аннынан тардар</p> <p>Лиискэ улэлиир.</p> <p>Уруучука, кинигэ,...</p> <p>е-иэ; ё –үө, дьуо; я –йа, дьаа; ю-үү, дьуу</p>	<p>(Регулятивные, познавательные) Дьарыгын былааннар, билиитин сааһылыр</p> <p>Билэр- көрөр сатабыллары, тобулук өйү сайыннарар үөрүйэхтэри инэринэр. (познавательные)</p>

	<p>2.Хамсаныылар.</p> <p>3.Бөлөбүнэн улэ.</p>	<p>- Тоҕо маннык уларыйда?</p> <p>3.(Уруурҕаабы тылларга кылгас уонна уун аҕагас дорҕоон <u>солбуллуулара</u>)</p> <p><i>Ийэ – ийээ, аҕа – аҕаа, саҕас – саҕаас.</i></p> <p>4.(Сорох тыл аҕагас дорҕооно кылгас уонна уун аҕагас дорҕоон буолан араастыс этиллиэн соп. Маннык тубэлтэгэ <u>тылдыты туьаныллар</u>)</p> <p><i>Икки (аңы-аңыы), (эйиигин – эйигин) кытта</i></p> <p>- Быраабылалары хатылаатыбыт. Бастакы быраабыла тугу этэр эбитий? Иккис? 3,4?</p> <p><i>-Билигин “Ким болҕомтолообуй?” диэн хамсаныылаах оонньуу.</i></p> <p>Биир биир тыллары этэр: халлаан, сарай, уруучука, харандаас, тимэх, алаас, былыт, былаат, тарбах, биедэрэ, массыына, куурусса, сайын, салааска, дорҕоон, этии, уроук, хоьоон, дыиэ, уулусса.</p> <p>-Аҕаҕас дорҕоон туһунан быраабылалары тоьо учугэйдик ойдообуккутун бэрэбиэркэлибин.</p> <p>-Этиилэргэ сыыһа суруллубут тыллары булан көннөрүң.</p> <p>- Бэрэбиэркэлиэбин. Ханлык быраабылаҕа</p>	<p>- Саха тылын дьүөрэлэһиитин сокуона Этии оноруу.</p> <p>Тылдыты коруу. Этии оноруу.</p> <p>Ыйытыыларга эппиэттиир.</p> <p>Тураллар. Уун аҕагастаах тылга атахтарын тоботугэр тураллар, потолокка тарбахтарын тоботунэн тийэ сатыыллар. Кылгаска-чохчойоллор.</p> <p>Үрдүк оскуолга туран эрэ үлэтиилэр.</p> <p>Быраабылатын быһааран этэр.</p>	<p>Билэр- көрөр сатабыллары, тобулук өйү сайынналар үөрүйэхтэри инэринэр. (познавательные)</p> <p>Алтыһар-бодоруһар дьобур сайдар. (Коммуникативные)</p> <p>Билэр- көрөр сатабыллары, тобулук өйү сайынналар үөрүйэхтэри инэринэр. (познавательные)</p>
--	-----------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	4.Тэтэрээккэ улэ.	<p>олоѳурда?</p> <p><i>Мин быйыл сайын <u>эһээм</u> (уруурѳаһыы тыла) аахха сынньанным. Кинилэр чугас <u>бэһиэлэккэ</u> (тылдьыт) олороллор. Эбэм миэхэ санга <u>кинига</u> (дьүөрэлэһии) бэлэхтээбитэ. Мин кинилэргэ огородка (сахатытыы) уу кутан көмөлөһөбүн.</i></p>	<p>Тэтэрээккэ тиэкиби коннорон устар.</p> <p>Тэтэрээти атастаһан бэрэбиэркэлэнэллэр.</p>	
3	<p>III. Стадия рефлексии.</p> <p>Тумук оноруу.</p>	<p>- Бу уроукка тугу хатылаатыбыт? (быраабылалары)</p> <p>- “Фишбоун” ньыма көмөтүнэн бэрэбиэркэлэнэн көрүөбүн.</p> <p>- Уруокка хайдах улэлээбиккитин сыаналанан көрүн.</p> <p>- Ким «5» улэлээтэ? 4,3.</p> <p>- Уруокпут бутуутэ айар дьогурбутун сайыннаран аҕаас доргоон туьунан “Синквейн” оноруоьун.</p>	<p>Ыйытыыга эппиэттииллэр.</p> <p>“Фишбоун” онорор.</p> <p>Уруокка хайдах улэлээбитинэн корон соптоох “сирэйи” ылар, быьааран этэр.</p> <p>Айарга холонор.</p>	<p>Тэнниир, түмүк онорор, бэйэтин сыаналанар сатабылы сайыннарыы. (Познавательные)</p>
4	IV. Дьиэгэ улэ.	с. 61 Эрч. 83,84		